

Rozdział I. Istota uchwały zgromadzenia wspólników spółki z o.o.

1. Pojęcie i charakter prawny uchwały zgromadzenia wspólników spółki z o.o.

1.1. Uwagi ogólne

W języku naturalnym „uchwała” oznacza „to, co zostało uchwalone, wyraz woli kompetentnego organu kolegialnego, zgromadzenia”¹. Jakkolwiek Kodeks spółek handlowych nie zawiera definicji legalnej uchwały, to jednak określa organy uprawnione do jej powzięcia, sprawy, w których uchwała może zostać powzięta oraz postać jej utrwalenia. Wskazane przez ustawodawcę elementy pozwalają na wyróżnienie uchwały zgromadzenia wspólników spółki z o.o.² W piśmiennictwie uznaje się, że uchwała zgromadzenia wspólników spółki z o.o. stanowi decyzję podjętą przez wspólników jako piastunów organu spółki w ramach kompetencji uznanych za działanie samej osoby prawnej³. Ogół wspólników tworzy zaś zgromadzenie wspólników, którego skład zmienia się wraz ze zmianą struktury udziałowej spółki z o.o. O ile, stosownie do art. 241 KSH, przepisy ustawy lub postanowienia umowy spółki z o.o. nie stanowią inaczej, zgromadzenie wspólników jest zdolne do podejmowania uchwał bez względu na liczbę reprezentowanych na nim udziałów.

Odnosnie zaś do charakteru prawnego uchwały zgromadzenia wspólników należy przede wszystkim rozważyć, czy może być ona uznana za czyn-

¹ W. Doroszewski, [w:] W. Doroszewski (red.), Słownik języka polskiego, t. 9, Warszawa 1967, s. 437.

² Mianem „uchwały” określa się niekiedy oświadczenie jedyne go wspólnika spółki z o.o. złożone w trybie art. 156 KSH (tak Z. Jara, [w:] Z. Jara (red.), Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2020, s. 543), o czym szerzej będzie mowa w dalszym toku rozważań (zob. rozdział I, pkt 1.3).

³ P. Antoszek, Cywilnoprawny charakter uchwał wspólników spółek kapitałowych, Warszawa 2009, s. 57–59.

ność prawną. W tym zakresie w doktrynie ukształtowały się różnorodne poglądy. Zgodnie z pierwszym uchwała zgromadzenia wspólników spółki z o.o. zawierająca oświadczenie woli jest swoistą czynnością konwencjonalną, inną niż czynności prawne jednostronne i dwustronne⁴. Czynności prawnej może bowiem dokonać wyłącznie podmiot prawa cywilnego, który ma zdolność prawną, a ściślej rzecz ujmując – zdolność do czynności prawnych⁵. Uchwałę zaś podejmuje organ korporacyjnej osoby prawnej, jakim jest zgromadzenie wspólników. Od jednostronnej czynności prawnej uchwałę zgromadzenia wspólników odróżnia ponadto okoliczność, że treść uchwały kształtuje dopiero ogół oświadczeń woli złożonych przez wspólników⁶. W przeciwieństwie do czynności prawnej dwustronnej, która dochodzi do skutku na mocy dwóch zgodnych oświadczeń woli, do podjęcia uchwały przez zgromadzenie wspólników nie jest wymagane, aby wszyscy wspólnicy wyrazili zgodę na jej podjęcie. Zgodne oświadczenia woli wszystkich wspólników spółki z o.o. może bowiem zastąpić wola ich większości. Inaczej niż w przypadku wspomnianych czynności prawnych, konsekwencje prawne uchwały zgromadzenia wspólników nie dotyczą relacji pomiędzy dwoma lub więcej podmiotami, lecz ograniczają się do stosunków wewnętrznych⁷. Przesłanki skutecznego podjęcia uchwały przez zgromadzenie wspólników nie są uzależnione od konsekwencji prawnych, jakie uchwała ma wywołać. Uchwała zgromadzenia wspólników wywołuje bowiem choćby skutek w postaci zobowiązania zarządu do jej wykonania. Jednakże nie można w tym przypadku mówić o skutku prawnym charakterystycznym dla czynności prawnej, albowiem powzięcie uchwały przez zgromadzenie wspólników nie prowadzi do powstania, zmiany lub ustania stosunku prawnego, lecz o „konsekwencji prawnej” uchwały⁸.

⁴ Por. *ibidem*, s. 117; J. Frąckowiak, Uchwały zgromadzeń wspólników spółek kapitałowych sprzeczne z ustawą, PPH 2007, Nr 11, s. 8; Z. Radwański, J. Grykiel, [w:] Z. Radwański, A. Olejniczak (red.), System Prawa Prywatnego, t. 2, Prawo cywilne – część ogólna, Warszawa 2019, s. 255; M. Saffan, [w:] K. Pietrzykowski (red.), Kodeks cywilny, t. 1, Komentarz do art. 1–449¹⁰, Warszawa 2018, s. 275–276; K. Strzelczyk, [w:] R. Potrzeszcz, T. Siemiątkowski (red.), Kodeks spółek handlowych. Komentarz, t. 2, Tytuł III. Spółki kapitałowe. Dział I. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Warszawa 2011, s. 406; A. Zbiegień-Turzańska, Sankcje wadliwych uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych i spółdzielni, Warszawa 2012, s. 15; odmiennie A. Koch, Podważanie uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych, Warszawa 2011, s. 23.

⁵ Zob. J. Frąckowiak, Uchwały zgromadzeń wspólników, s. 8.

⁶ A. Wolter, J. Ignatowicz, K. Stefaniuk, Prawo cywilne. Zarys części ogólnej, Warszawa 2018, s. 325.

⁷ A. Koch, Podważanie, s. 12–13.

⁸ Zob. J. Frąckowiak, Uchwały zgromadzeń wspólników, s. 7; A. Koch, Podważanie, s. 16–22; odmiennie P. Antoszek, Cywilnoprawny, s. 183.

Odmienne stanowisko akcentuje, że uchwałę zgromadzenia wspólników zalicza się do czynności prawnych, jeżeli zmierza ona do wywołania skutków prawnych⁹. Mimo że Kodeks cywilny nie definiuje czynności prawnej, to przepisy dotyczące czynności prawnych opierają się na konstrukcji przewidzianej w art. 40 POPC, który stanowił, że czynność zmierzająca do ustanowienia zmiany lub zniesienia stosunku prawnego (czynność prawna) wywołuje nie tylko skutki w niej wymienione, lecz także takie, które wynikają z ustawy lub zwyczaju. Z minimalnej treści uchwały zgromadzenia wspólników powinna zatem, choćby pośrednio, wynikać wola wywołania skutku prawnego. Z tego względu zgodnie z omawianą koncepcją za czynności prawne nie mogą być uznane uchwały zgromadzenia wspólników niezmierzające do wywołania skutku prawnego, w tym uchwały stanowiące jedynie oświadczenie wiedzy¹⁰. Pod rządami Kodeksu handlowego w orzecznictwie dotyczącym spółki akcyjnej, aktualnym odpowiednio także w odniesieniu do spółki z o.o., przyjęto ponadto, że „uchwała walnego zgromadzenia akcjonariuszy (jako kolektywnego organu osoby prawnej) jest czynnością prawną, która dochodzi do skutku w procedurze głosowania nad przedłożonym akcjonariuszom wnioskiem (oddanie poszczególnego głosu jest oświadczeniem woli akcjonariusza). Przy dokonywaniu ocen prawnych takiej uchwały jest zatem dopuszczalne stosowanie przepisów KC regulujących czynności prawne, m.in. przepisu art. 58 § 3 KC dotyczącego częściowej nieważności czynności prawnej”¹¹.

W doktrynie podkreśla się ponadto, że uchwała wspólników stanowi czynność prawną szczególnego rodzaju, tzw. czynność prawną wewnątrzkorporacyjną¹². Jest ona bowiem stanem faktycznym, który zawiera co najmniej jedno

⁹ Tak A. Rachwał, [w:] A. Szumański (red.), System Prawa Handlowego, t. 2A, Prawo spółek handlowych, Warszawa 2019, s. 866; M. Safjan, [w:] K. Pietrzykowski (red.), Kodeks cywilny, t. 1, s. 275–276. W projektowanym Kodeksie cywilnym Komisja Kodyfikacyjna Prawa Cywilnego umiejscowiła regulację dotyczącą uchwał (art. 81–83 Projektu) w jego tytule IV, poświęconym czynnościom prawnym. Definicja zawarta w art. 81 Projektu odwołuje się jednak do uchwał wywołujących skutki prawne (Księga Pierwsza Kodeksu Cywilnego. Projekt z uzasadnieniem, Warszawa 2008, s. 91).

¹⁰ E. Marszałkowska-Krześ, Uchwały zgromadzeń w spółkach kapitałowych, Warszawa 2000, s. 19.

¹¹ Wyr. SA w Krakowie z 12.3.1996 r., I ACr 87/96, Legalis. Zgodnie z art. 58 § 3 KC, jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

¹² Zob. J. Frąckowiak, Uchwały zgromadzeń uczestników korporacyjnych osób prawnych, [w:] M. Pazdan, M. Jagielska, E. Rott-Pietrzyk, M. Szpunar (red.), Rozprawy z prawa prywatnego. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Wojciechowi Popiołkowi, Warszawa 2017, s. 315;

oświadczenie woli. Uchwała wspólników nie prowadzi jednak do powstania, zmiany albo ustania stosunku prawnego pomiędzy odrębnymi podmiotami prawa, lecz w stosunku wewnętrznym¹³. Czynność prawna wewnątrz korporacyjna kreuje stosunki wewnątrz jednostki organizacyjnej, jaką jest spółka z o.o. Tytułem przykładu wypada w tym miejscu wskazać na uchwałę zgromadzenia wspólników o podwyższeniu kapitału zakładowego na podstawie dotychczasowych postanowień umowy spółki z o.o. Adresatem normy zrekonstruowanej z art. 257 § 1 KSH jest spółka z o.o., której zgromadzenie wspólników stanowi jedynie organ. W opisanym przypadku nie dochodzi do złożenia oświadczenia woli osobie trzeciej, albowiem zmianie ulega stosunek spółki z o.o. Zasygnalizowana tu relacja między uchwałą zgromadzenia wspólników a czynnością prawną będzie stanowiła przedmiot szczegółowej analizy w dalszej części rozważań.

1.2. Uchwała zgromadzenia wspólników a uchwała wspólników spółki z o.o.

Na zasadzie art. 227 § 1 KSH uchwały wspólników są podejmowane na zgromadzeniu wspólników. Zgromadzenie wspólników odbywa się przy fizycznej obecności wspólników spółki z o.o. bądź ich pełnomocników w miejscu tego zgromadzenia (art. 234 KSH) albo przy wykorzystaniu przez nich środków komunikacji elektronicznej, chyba że w tym drugim przypadku umowa spółki z o.o. stanowi inaczej (art. 234¹ KSH). O udziale w zgromadzeniu wspólników przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej postanawia na podstawie art. 234¹ § 1 zd. 2 KSH zwołujący zgromadzenie. Zgodnie z art. 234¹ § 2 KSH udział w zgromadzeniu wspólników przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej obejmuje w szczególności:

- 1) dwustronną komunikację w czasie rzeczywistym wszystkich osób uczestniczących w zgromadzeniu wspólników, w ramach której mogą one wypowiadać się w toku obrad zgromadzenia wspólników, przebywając w innym miejscu niż miejsce obrad zgromadzenia wspólników, i
- 2) wykonywanie osobiście lub przez pełnomocnika prawa głosu przed lub w toku zgromadzenia wspólników.

J. Frąckowiak, Uchwała zgromadzenia wspólników spółki kapitałowej jako czynność prawna wewnątrz korporacyjna, PPH 2018, Nr 9, s. 22–23.

¹³ Zob. *idem*, Uchwała, s. 22.

Wykładnia językowa normy zrekonstruowanej z powołanego przepisu („przebywając w innym miejscu niż miejsce obrad zgromadzenia wspólników”) prowadzi do uznania, że zgromadzenie wspólników odbywane przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej pozostaje zgromadzeniem odbywanym w jednym miejscu będącym siedzibą spółki z o.o. albo innym miejscem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wskazanym w umowie spółki z o.o. bądź ustalonym przez wszystkich wspólników, którzy wyrazili na to zgodę na piśmie¹⁴.

Uczestniczenie w zgromadzeniu wspólników nie stanowi jednak wyłącznej możliwości wykonania prawa głosu przez wspólnika. Uchwała może być bowiem powzięta przez wspólników także bez odbycia zgromadzenia wspólników stosownie do art. 227 § 2 KSH. Należy zatem podkreślić, że pojęcie zgromadzenia wspólników można rozpatrywać w dwóch ujęciach. Zgodnie z pierwszym stanowi ono organ osoby prawnej. Według drugiego ujęcia jest ono jednym ze sposobów podejmowania uchwał przez wspólników spółki z o.o.¹⁵

Bez odbycia zgromadzenia uchwała wspólników może zostać powzięta w dwóch przypadkach. W pierwszym wszyscy wspólnicy wyrażają na piśmie zgodę na postanowienie, które ma być powzięte. Ten sposób powzięcia uchwały określa się też mianem „kurendy”¹⁶. Druga ze wskazanych sytuacji wymaga z kolei, aby wszyscy wspólnicy najpierw wyrazili zgodę na piśmie na głosowanie pisemne nad wskazaną uchwałą, a następnie by przeprowadzone zostało głosowanie pisemne. W ten sposób głosy wspólników oddawane są na piśmie, a sama uchwała jest podejmowana większością głosów.

Wskazane powyżej sposoby głosowania bywają w piśmiennictwie określane łącznie jako „głosowanie pisemne”¹⁷. Należy jednak zwrócić uwagę, że *expressis verbis* ustawodawca przewidział głosowanie pisemne wyłącznie w drugiej z alternatywnych możliwości określonych w art. 227 § 2 KSH. Uży-

¹⁴ Tym samym, nawet jeżeli każdy, komu przysługuje prawo głosu, będzie uczestniczyć w zgromadzeniu wspólników wyłącznie przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, to w miejscu zgromadzenia powinni przebywać co najmniej przewodniczący i protokolant (tak również R. Pabis, [w:] J. Bieniak i in., Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2020, s. 748).

¹⁵ Zob. A.W. Wiśniewski, Prawo o spółkach. Podręcznik praktyczny, t. 2, Uzupełnienia do tomu 1, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Warszawa 1991, s. 134–135.

¹⁶ K. Kopaczynska-Pieczniak, [w:] A. Kidyba (red.), Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Warszawa 2013, s. 614.

¹⁷ Tak J.A. Strzępka, E. Zielińska, [w:] J.A. Strzępka (red.), Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2015, s. 562.

cie spółnika „albo” w art. 227 § 2 KSH nie pozwala na przyjęcie, że wyrażenie przez wszystkich wspólników na piśmie zgody na postanowienie, które ma być powzięte, jest tożsame z „głosowaniem pisemnym”. Wyrażenie zgody na postanowienie nie stanowi bowiem aktu głosowania.

Przepisy Kodeksu spółek handlowych wyróżniają „uchwałę zgromadzenia wspólników” oraz „uchwałę wspólników”. W doktrynie *ratio legis* wprowadzenia takiej terminologii nie jest rozumiane jednolicie¹⁸. Mając na uwadze założenie racjonalności prawodawcy, należy jednak uznać, że omawiana redakcja przepisów ma charakter celowy. Jeżeli przepis wymaga „uchwały wspólników”, oznacza to, że uchwała może zostać powzięta tak na zgromadzeniu wspólników, jak i bez jego odbycia w jeden ze sposobów określonych w art. 227 § 2 KSH. Tymczasem, gdy przepis przewiduje powzięcie „uchwały zgromadzenia wspólników”, wynika z tego, że uchwała powinna zostać powzięta na zgromadzeniu. Wówczas, stosując dyrektywy wykładni językowej, należy opowiedzieć się za wyłączeniem dopuszczalności podjęcia uchwały bez odbycia zgromadzenia wspólników¹⁹. O ile zatem przepis szczególny lub postanowienie umowy spółki z o.o. nie stanowią inaczej, wspólnicy mogą dokonać wyboru pomiędzy podejmowaniem uchwały jako organ spółki z o.o., tj. na zgromadzeniu wspólników albo jako wspólnicy, którzy w danej chwili nie tworzą organu spółki. Dlatego też uchwała podejmowana przez wspólników może być uchwałą zgromadzenia wspólników (jeżeli została powzięta na zgromadzeniu) albo uchwałą wspólników (jeżeli została powzięta bez odbycia zgromadzenia)²⁰.

¹⁸ Por. M. Rodzyńkiewicz, Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2018, s. 501–502.

¹⁹ A. Kidyba, Kodeks spółek handlowych, t. 1, Komentarz do art. 1–300, Warszawa 2019, s. 1126.

²⁰ K. Kopaczyńska-Pieczniak, [w:] A. Kidyba (red.), Spółka, s. 663.